Št. 168 Poštnina plačana v gotovini. (Conto corrente con la posta) V Trstu, v torek 17. julija 1923. Posamezna številka 20 cent. Letnik XLVIII

Izhaja, izvzemši ponedeljek, vsak dan popoldne. Uredništvo ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj se pošiljajo na uredništvo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Izdajatelj in odgovorni urednik: Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne Edinost. Tisk tiskarne Edinost. Naročnina znaša za mesec: L. 7.—, 3 mesece L. 19.50, pol leta L. 33.— in celo leto L. 60.—. Za inozemstvo mesečno 4 lire več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L. 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L. 2. — Mali oglasi po 20 cent. besedo, najmanj pa L. 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Svoboda in obstanek tiska v nevarnosti

Proti načrtu, ki ga je sklenil ministrski svet (glej sobotno številko «Edinosti») je nastopil milanski «Corriere della Sera» z vso strogostjo.

Na podlagi sedaj veljavnega zakona je list poosebljen v odgovornem uredniku. Ta je odgovoren za pisavo lista in njegove pregreške. Nove določbe pa nekako prevračajo to razmerje, v kolikor more list, ki je bil tekom enega leta dvakrat posvarjen, ostati brez odgovornega urednika! Ali z drugo besedo: zatrt, ker list ne more obstajati brez podpisa odgovornega urednika. Pripoznanje odgovornega urednika pa naj bo odslej — skupno s pravico posvaritve — poverjeno prefektu. To pa bo imelo dve posledici. Prvič ne bo več odvisen odgovorni urednik od lista, marveč ta poslednji od odgovornega urednika. Drugič, **da se bo mogel list zatreti z enostavnim odlokom prefekta!**

Prigovarjati bi se moglo — pravi «Corriere» — da je le pravično, če se zatre list, ki je ponovno zagrešil prestopke. Ne glede na vprašanje, ali mora slediti ravno zatretje namesto kazni, in tudi če se priznava to načelo — **morata biti na vsak način podana resničen pregrešek in sodnik**, ki sodi o njem. Tu pa se začenja izključati sodstvo: pooblastila so poverjena prefektu s pridržkom, «da more slediti kazensko postopanje, če se to smatra za potrebno». Z drugo besedo: sodno oblast bo izvajal prej ali slej, kdor bo mogel; **svojevoljno in takoj pa, kdor bo hotel!** Naglašamo: svojevoljno, ker je tako. Nova uredba ustvarja sicer res neko komisijo, sestavljeno od dveh sodnikov in enega novinarja. Ali tu gre le za komisijo in ne za sodni kolegij. Njena naloga je, da izreka le **svoje mnenje, ne pa kako sodbo**. Prefekt more to mnenje uvaževati ali pa tudi ne — kakor je že njegova volja. Imamo torej tu nov slučaj, ki mu ga ni vrstnika: list more biti obsojen na smrt brez sodnika, ki bi ga bil sodil — slučaj, ko izvrševalna oblast nadomestuje sodno.

Poreče se, da za ukrep prefekta mora biti podan pregrešek. Povdariti pa je treba, **da pregreški morajo biti pripoznani od sodnikov in ne od prefektov!** Ne glede na to pa je vprašanje: ali se je res dogodil pregrešek?!

Prvi odstavek člena 2. predloženega načrta te preuredbe daje vladi ali prefektu vse možnosti za odstranitev kakega neljubega glasila. Govori o «neresničnih» in «tendencijoznih vesteh». Kaj se hoče reči z besedo «neresnična», to vemo. Kaj pa je z besedo «tendencijozna»? Ali je vest, ki je resnična, ali vsaj verjetna, tudi «tendencijozna»? Če prefekt prav hoče, more vsako vest podrediti goriomenjenemu odstavku člena 2. Kak list je n. pr. sporočil, da Italija nima denarja, da bi poplačala svoje dolgove napram Ameriki. Prefekt mora soditi, da je ta vest tendencijozna in da kali naše razmerje do Zedinjenih držav. Ali pa more kak list trditi v kaki vesti, da javna varnost v kateri pokrajini slabo funkcijonira, ali da kako oblastvo slabo upravlja. To so zopet tendencijozne vesti in neopravičeno vznemirjenje! Na splošno rečeno: ni ga mnenja, ni je kritike, ki ne bi se mogla podrediti gori rečenemu odstavku čl. 2. Vzemimo n. pr. slučaj, da kak list meni, da finančna politika vlade, kakršna je, ne more dovesti do ravnovesja; ali, da so smernice vnanje politike zgrešene. Naj že ima prav ali ne, vsekako pa so to materije, o katerih se da razpravljati in glede katerih ne obstoji nikaka absolutna resnica. Pravica do kritike na teh poljih ni samo elementarna in temeljna pravica, ki gre časopisju, ampak je tudi neka vrst jamstva za deželo in za javno mnenje. Gotovo je, da javne razprave o takih stvareh le koristijo. Če pa je tak list slabo zapisan pri oblastvih in pri vladi, kdo bo mogel zabraniti prefektu, da ne bi dotične opombe označil kot tendencijozne in neopravičeno razburljive?! Jasno je, da ne more biti razprave, pa naj je še tako stvarna in resna, ki bi bila varna pred takimi obtožbami.

Drugi odstavek drugega člena vladnega načrta govori o resničnih pregreških, kaznivih po zakonu. **Ravno zato pa se odtegujejo kompetenci prefektov!** Potem pa se spušča ta odstavek zopet k samovoljnosti in splošnostim. Govori o komentarjih, notah, naslovih itd., ki da «rušijo disciplino nameščencev v javnih službah», ali ki pospešujejo tujinske interese, ali «ki zaničljivo govorijo o oblastvih države». Vse to so dejanja, ki se jih mora z načelnega stališča obsojati. Toda vzemimo slučaj, da kak list trdi, da tramvajevci kje ne vršijo svoje dolžnosti, ali da so predobro ali preslabo plačani: kdo more zabraniti prefektu, da ne bi videl v tem «rušenje discipline tramvajevcev»! Ali pa če se kak list poteguje za skrčenje ali odpravo kake carine — ali ga ne bodo mogli obdolžiti, da pospešuje tujinske interese?! Ali pa če bi kak list trdil, da je kak minister, kak funkcijonar ali sodnik nesposoben ali nepošten —: ali se mu ne bo moglo podtikati, da govori zaničljivo o oblastvu države?! To bi bilo torej nedopustno! Če je dotični list res govoril neresnico, naj ga obsodijo radi obrekovanja. Če pa je govoril resnico, naj mu bodo hvaležni! **Da pa more prefekt — brez sodbe in brez obrambe — zatreti list potem, ko ga je dvakrat posvaril, se odpravlja s tem temeljna pravica, ki je bila pridobljena z boji desetletij!!**

Ponavljamo: brez sodbe! Kajti komisija, o kateri govori čl. 2, ima podajati le svoje mnenje! Pa tudi brez obrambe. Kajti nikjer ne omenja nova uredba, da bi mogel obdolženi list komu poveriti svojo obrambo. Dve posvaritvi od strani prefekta (torej ministrstva) brez pritožbe; in potem — zatretje. Potem šele je dopuščena pritožba. Ali — kam? Najprej do ministra, od katerega je prefekt odvisen in od katerega je morda tudi dobil ukaze. Potem še na IV. oddelek državnega sveta, ki pa more — na podlagi te uredbe — soditi o vsem, samo ne meritorno. K temu se še pridružuje dejstvo, da ni nič rečeno, da se izvršitev prefektovega dekreta odlaga, dokler ne bo rešena pritožba.

Milanski list označa še enkrat posledice, če načrt te preuredbe stopi v veljavo. Tisk se odtegne naravnim sodnikom in se podredi prefektom, ki morejo zatreti list s tem, da ne pripoznajo drugega odgovornega urednika. S tem ni v nevarnosti samo svoboda, ampak tudi obstanek tiska je izročen samovolji izvrševalne oblasti. In do tega uspeha, nasprotnega določilom državne ustave, se hoče priti z enostavno preuredbo, ki jo ni treba predložiti ne parlamentu, ne kralju v podpis!

Istotako ostre sodbe izrekajo drugi neodvisni listi, kakor n. pr. «Mondo», popolarski «Popolo», turinska «Stampa». Pa tudi novinarska združenja so vznemirjena in sklicujejo posvetovanja.

Italija

Musolinijev govor v parlamentu o ciljih fašizma — Wilfan in nemški poslanci za pravice narodnih manjšin — Zbornica dala vladi zaupnico

RIM, 16. Na svoji včerajšnji seji je zbornica nadaljevala razpravo o volilni reformi. Poslanec Camerini je govoril proti proporcijonali, ki da je pomnožila zastopstva le skrajnih, dobro organiziranih strank ter tako onemogočala ustvaritev trdne večine v parlamentu, vsled česar so dana razmerja dovoljevala formacije le koalicijskih vlad. Približno v istem smislu je govoril poslanec Casertano ter povdarjal dobre strani novega zakonskega načrta za volilno reformo.

Poslanec Wilfan je predložil sledečo resolucijo, podpisano tudi od posl. Stangerja: «Zbornica priznava primernost in potrebo zagotovitve zastopstva tujerodnim manjšinam». Izjavil je, da zna biti ta reforma tudi dobra, akoravno je izzvala tako živahne kritike in nasprotstva. Glavna stvar pa da je, na kakšen način se bo ta reforma izvajala. Govornik je povdarjal, da ne more imeti zaupanja, da bo s to reformo zagotovljena svoboda glasovanja, ko bodo vodili volitve organi, imenovani od vlade, ki je prišla na površje potom nasilja in ki se še vedno vzdržuje z nasilnimi in protizakonitimi sredstvi. Po njegovem mnenju se bi moralo poveriti v svrho zagotovitve svobode glasovanja sodbo o volitvah kakemu sodišču namesto odseku za volitve, ki se pri svojemu sklepanju ne more oprostiti raznih političnih vplivov. Povdarjal je tudi, da bo ta zakon odpravil pravico do zastopstva slovanskih manjšin v parlamentu ter obžaloval, da se držijo te manjšine v zasmeh priznanih in v pogodbah omenjenih pravic ločene od življenja države, kateri pripadajo in morejo vsled tega živeti v stanju potlačenosti. Na koncu je govornik opozoril vlado na resne posledice takega položaja, ker bi bilo v slučaju, da bi se nadaljevalo s takim zatiranjem, slovansko prebivalstvo prisiljeno apelirati za zaščito svojih pravic na druge civilne narode.

Poslanca Walter in Toggenburg sta istotako predložila resolucijo za zagotovitev primernega zastopstva tujerodnih manjšin v parlamentu. Walther je povdarjal, da je takoj ob začetku sedanje legislature izjavil, da se bodo nemški poslanci v boju za dosego svojih političnih in narodnih pravic obračali vedno le na italijanski narod in njega zakonite zastopnike. Izjavil je, da se je vedno držal te izjave, akoravno je politika sedanje vlade prinesla narodnim manjšinam le razočaranja.

Turati je v imenu socijalistov izjavil, da bo glasoval proti zaupnici vladi in proti volilni reformi, medtem ko so popolari predložili resolucijo, kjer pravijo, da bodo glasovali za volilno reformo s pridržkom, da se dodeli večini tri petine mesto dveh tretjin mandatov.

Nato je povzel besedo ministrski predsednik Mussolini.

V začetku svojega govora je Mussolini izjavil, da je prvotno mislil govoriti o zunanji politiki, kar pa bo storil na eni prihodnjih sej, ako se ne bo danes zbornica hotela zapisati svoji prezgodnji smrti. Za danes — je rekel — hočem odgovoriti na nekatere misli, ki so bile v teh dneh izražene med govori poslancev raznih strank. V prvi vrsti moram zavrniti zahtevo popolarov, da bi bile pridržane večini tri petine mandatov v parlamentu. Mussolini je nato zavračal razne izjave poslancev, ki so govorili na razpravah proti novemu volilnemu zakonu ter zaključil svoj govor povdarjajoč, da bo vlada šla naprej proti svojim ciljem, ki si jih je postavila, akoravno bi morala pri tem udarjati po svojih lastnih somišljenikih.

Na koncu seje je dal predsednik na glasovanje sledečo resolucijo, na katero je vlada postavila vprašanje zaupnice: «Zbornica potrjuje ponovno vladi svoje zaupanje, odobruje v glavnih potezah volilne reforme in prehaja k razpravi posameznih členov zakonskega načrta». Za zaupnico vladi so glasovali 303 poslanci, proti je glasovalo 140, glasovanja se je vzdržalo 7 poslancev. Za sprejem volilne reforme je glasovalo 235 poslancev, proti 139, glasovanja se je vzdržalo 77 poslancev. Resolucija je bila torej sprejeta v obeh svojih delih.

Statistika fašistov pred velikim fašistovskim svetom

RIM, 15. Na včerajšnji seji velikega fašistovskega sveta je kom. Marinelli poročal o številu fašistov v posameznih pokrajinah kraljevine. Po tem poročilu je bilo od 1. januarja t. l. do danes izdanih 813.456 fašistovskih izkaznic, ki so tako-le razdeljene na posamezne pokrajine: Lombardska 100.230, Toskana 82.526, Emilija 68.848, Piemont 46.655, Benečija 46.503, Kampanija 45.325, Abruci 37.446, Lacij 36.060, Pulje 35.100, Sicilija 25.031, Ligurija 19.675, Kalabrija 19.035, Umbrija 14.567, Julijska Krajina in Istra (?) 13.050, Marke 12.274, Bazilikata 10.913, Sardinija 8.052, Tridentinska Benečija 4.600, fašji v inozemstvu in kolonijah 4.315. Posebnih izkaznic za nacionaliste je bilo izdanih 150.000, za mladinska združenja pa 33.854.

Jugoslavija

Seja narodne skupščine

BELGRAD, 15. Na včerajšnji seji narodne skupščine so najprej posamezni ministri odgovarjali na razne interpelacije in upite. Med drugim je minister za notranje zadeve Vujičić odgovoril na vprašanje nemškega posl. Hansa Moserja o dogodkih v Ptuju in o napadu na nemškega poslanca Schauerja. Minister je izjavil, da se o tem dogodku že vodi preiskava in so storjeni koraki, da se krivci izročijo sodišču.

Nato se je nadaljevala načelna debata o zakonu o ustrojstvu vojske. Poslanec Dimitrijević (zemlj.) je kritiziral nekatera določila zakonskega projekta, a izjavil, da bo pri načelnem glasovanju glasoval za zakonski načrt. Posl. Žika Rafajlović (dem.) se je v daljšem govoru bavil z analizo poedinih določil zakona. Za njim je vojni minister general Pešić odgovarjal na posamezne ugovore od strani opozicije. Naglašal je, da zahteve SLS, da naj vojaki služijo na domačem teritoriju, niso opravičene, ker je potrebno, da se vojaki pošiljajo na službovanje v druge kraje, da na ta način upoznavajo domovino in narod. Trditev, da hrvatski in slovenski vojaki «umirajo v Macedoniji» na malariji, je neresnična, ker je v preteklem letu umrlo v Macedoniji na malariji vsega 35 vojakov. Na drugi strani pa ima armada velike zasluge pri izobraževanju naroda. Tako se je n. pr. v preteklem letu naučilo pisati in brati 65 odst. nepismenih vojakov. Minister je povdarjal, da se novega zakona ni treba sramovati pred nobenim narodom ter je izrekel trdno nado, da bo na njegovi podlagi organizacija in pripravljenost armade še popolnejša. (Živahna pohvala).

Nato se je vršilo načelno glasovanje. Glasovalo je 175 poslancev, od teh za zakon 159, proti pa 16 poslancev. Za zakon so glasovali vsi poslanci razen SLS in dveh socijalistov.

Seja je bila po glasovanju zaključena. Prihodnja se vrši v ponedeljek, ko se prične podrobna razprava o vojaškem zakonu.

Razpravni predmeti konference v Sinaji

BELGRAD, 15. Dan sestanka ministrov držav male entente je definitivno določen. Sestanek se bo vršil v Sinaji dne 27., 28. in 29. t. m. Jugosl. minister zunanjih del dr. Ninčić odpotuje v Sinajo 25. t. m. in sicer v spremstvu šefa svojega kabineta Petrovića. Glavni predmet sinajskih razgovorov bo tvorilo vprašanje izvrševanja mirovnih pogodb s strani Madžarske in Bolgarske. Dalje bodo razpravljali o novem državnem stanju na Bolgarskem. Končno se bo določilo stališče male entente napram reparacijskemu problemu. Jugoslavija bo stavila na diskusijo tudi obnovitev odnošajev z Rusijo.

Dr. Beneš bo poročal o rezultatih svojega potovanja v London in v Pariz. Mala ententa bo glede vprašanja nemških reparacij zavzela stališče, da se mora najti kompromis med fracoskim in angleškim stališčem. Mala ententa se hoče s konstruktivnim sodelovanjem udejstviti pri velepoteznem angleškem načrtu obnove Evrope.

Obnovitev odnošajev z Rusijo

BELGRAD, 15. Kakor znano, se bavi jugosl. vlada že dalj časa z vprašanjem odnošajev s sovjetsko Rusijo. «Pravda» doznava, da je to vprašanje v vladi že definitivno rešeno v pozitivnem smislu, vendar vlada še ni podvzela nobenih korakov, ker čaka na rezultate sinajske konference. Izgleda, da se bodo pojavile težkoče radi Rumunije, ki se ne nahaja v ugodnih razmerah s sovjetsko Rusijo.

HSRS, SLS in IMO objavile Markov protokol. Besedilo zagrebškega predsporazuma med radikalci in revizionisti.

LJUBLJANA, 16. Borba med radikalci in revizionističnim blokom, ki se je začela pred par tedni s prepovedjo Radićevega shoda v Zagrebu, je stopila v novo fazo. Revizionistične stranke t. j. Radićeva hrvatska kmetska republikanska stranka, slovenska ljudska stranka in jugoslovenska muslimanska organizacija so dale včeraj objaviti predsporazum, ki je bil sklenjen med odposlanci radikalske stranke in zastopniki revizionističnega bloka. Ta sporazum, ki se imenuje po glavnem zastopniku radikalske stranke pri pogajanjih g. Marku Gjuričiću tudi «Markov protokol», je bil objavljen včeraj istočasno v Ljubljani, Zagrebu in Sarajevu. Slovenski prevod, ki ga je prinesel včerajšnji «Slovenec», se glasi:

«Zapisnik dne 13. aprila 1923., sestavljen med odposlanci NRS, zastopniki hrvatskega in slovenskega naroda in JMO v Zagrebu, v prostorih kluba HRSS. Navzoči: Za NRS gg. Marko Gjuričić, predsednik posl. kluba NRS; dr. Vojislav Janić, tajnik glavnega odbora NRS; za HRSS gg. Stjepan Radić, predsednik HRSS; dr. Vladko Maček, podpredsednik HRSS; dr. Stjepan Košutić, tajnik HRSS; za SLS gg. dr. Janko Brejc, narodni poslanec; Fran Smodej, glavni urednik «Slovenca»; za JMO gg. dr. Mehmed Spaho, predsednik JMO; dr. Halidbeg Hrasnica, predsednik kluba JMO; Hamzalija Ajanović, nar. poslanec in urednik «Pravde»; za Bunjevce g. Blaško Rajić, nar. poslanec.

V daljšem opetovanem razgovoru in pretresanju današnjega političnega in parlamentarnega položaja so se gori navedeni zastopniki sporazumeli v tem-le:

Predpogoji sporazuma med gori navedenimi zastopniki so izpremenba režima in administracije v Hrvatski, Sloveniji in Bosni.

NRS mora z dejanjem dokazati, da ne misli niti enega vprašanja za ureditev medsebojnih odnošajev rešiti s silo.

Za Hrvatsko je treba storiti:

1. Sklicati vse občinske svete, da izvolijo svoje načelnike in uradnike temeljem zakona, ne pa po uredbah.

2. Izvršiti amnestijo vseh političnih in vojnopolitičnih obsojencev.

3. Nakupljeni živež za ljudstvo v Dalmaciji, Bosni in Hercegovini prepeljati na določena mesta za pomoč pasivnim krajem.

4. Izvršiti ukinjenje vseh avstrijskih cesarskih patentov. Nihče se ne more odslej po teh patentih soditi.

5. Popolnoma vzpostaviti zakon o imovinskih občinah in brez odlašanja izročiti njihovo premoženje v roke zato izvoljenih in pooblaščenih funkcionarjev.

6. Imenovanje namestnika in velikega župana se izvrši v sporazumu z vodstvom HRSS.

7. Žandarmerija nima v nobenem slučaju izvrševati nikakega upravnega, finančnega ali sodnega urađovanja samostojno, mpak edinole kot asistenca posameznih pristojnih uradnikov.

Za Vojvodino, v kolikor so v njej enake nedopustnosti, se izvrše iste izpremembe na bolje.

Posebno se morajo z vseh važnih službenih mest odstraniti vsi vsiljeni mažaroni.

Za Slovenijo velja isto, kar za Hrvatsko, posebno pa se

1. vzpostavi pokrajinski namestnik v sporazumu s SLS;

2. razpuste in prepovedo vse teroristične organizacije, posebno pa Orjuna;

3. izmenjajo v sporazumu s SLS vsi neobjektivni šefi pokrajinske uprave v Sloveniji;

4. odobre potrebni krediti za vseučilišče in šole, ki niso predvideni v proračunu, pač pa v zakonu.

Za Bosno in Hercegovino:

1. Na vsa važnejša upravna mesta se nastavijo sposobnejši in objektivnejši uradniki s potrebnimi kvalifikacijami, ki bodo vpoštevali potrebe in razpoloženje celokupnega ljudstva, posebno pa se sedanji pokrajinski namestnik (ki je proti večini ljudstva v Bosni in Hercegovini odkrito zavzel neprijateljsko stališče) zamenja z boljšim in nepristranejšim.

2. Razmeščanje uradnikov se vrši po stvarni potrebi, ne pa iz strankarskih razlogov, in izvrši se poprava premeščenj in odpuščenj, ki so se zadnje leto vsled takih razlogov izvedla.

3. Vsem samoupravnim telesom (občinam, trgovski zbornici itd.) se vrne samouprava in v to svrho takoj razpišejo volitve za vse mestne in organizirane selske občine, v neorganiziranih vaseh pa se potom volitev postavijo vaški načelniki.

4. Gospodarske ustanove v Bosni in Hercegovini sorazmerno enako podpirata tako vlada kakor Narodna banka ter se jim ne dela ovir v njihovem razvoju, kakor se je to godilo doslej.

5. Povrne se odvzeto orožje, na katero so imeli lastniki orožne liste; odstavljeni vaški ničelniki se vrnejo na svoja mesta.

6. Vaškemu prebivalstvu v stradajočih in pasivnih krajih se pomaga s hrano in semenom, ki naj se ne deli po verski ali strankarski pripadnosti, marveč po potrebi in pomanjkanju.

7. Razdelitev občinskih pašnikov se ustavi, odvzeti pašniki se vrnejo občinam, a razdelitev državnega sveta, ki občinam ni potreben, se vrši po stvarni potrebi.

8. Krediti za osnovne šole in vzdrževanje cesta ter za izenačenje doklad muslimanskim duhovnikom z onimi drugih veroizpovedi se sorazmerno zvišajo.

Končno se mora brezpogojno ustaviti započeta parcelacija kakor Hrvatske tako Slovenije ter Bosne in Hercegovine.

Zastopniki HRSS, SLS in JMO bodo v parlamentu s svojim ravnanjem omogočili NRS izvolitev skupščinskega predsednika in sestavo radikalne homogene vlade. Ravno tako bodo gornji zastopniki omogočili tudi verifikacijo vseh mandatov v verifikacijskem odboru in narodni skupščini.

V svrho definitivnega sporazuma se pogajanja nadaljujejo.

Po prečitanju zaključeno in podpisano: M. Gjuričić, s. r., dr. Voj. Janić, s. r. — Stjepan Radić, s. r., preds. HRSS, dr. Vladko Maček, s. r., dr. Stjepan Košutić, s. r. — Dr. Janko Brejc, s. r., Fr. Smodej, s r. — Dr. M. Spaho, s. r., dr. Hrasnica, s. r., H. Ajanović, s. r.

Rusija

Rusija prekinila stike z Bolgarijo

MOSKVA, 15. Ruska brzojavna agentura javlja: Z ozirom na nasilstva, ki so se izvršila od strani bolgarskih oblastev s pomočjo pristašev generala Vrangla nad ruskimi povratniki, zlasti pa z ozirom na umor pooblaščenca za povratek ruskih emigrantov Šlupugina v Plevni, se je odpoklicala iz Bolgarske komisija za povratek ruskih emigrantov ruskega rdečega križa. Ruska vlada je naprosila Nansena, naj prevzame skrb za ruske povratnike.

Anglija

Angleško-čehoslovaška trgovinska pogodba

LONDON, 16. Lord Curzon in čehoslovaški zunanji minister Beneš sta podpisala trgovinsko pogodbo med Čehoslovaško in Anglijo.

Demonstracije narodnih socijalistov v Münchenu

MÜNCHEN, 16. Po nekem shodu so narodni socijalisti v sprevodu skušali prodreti do osrčja mesta. Policija se jim je postavila v bran in jih po dolgem boju razgnala. Demonstranti so pustili v rokah policije nekoliko zastav.

DNEVNE VESTI

Novi glasovi proti odpravi tiskovne svobode. V današnjem uvodniku posnemamo glavne misli iz članka, ki ga je objavil o novih odredbah proti svobodi tiska milanski «Corriere della Sera». Razen v režimskih listih so izzvale te naredbe povsod odločen odpor. Skrajno filofašistovski «Giornale d'Italia» naglaša, da bodo listi po novi odredbi izročeni na milost in nemilost upravnemu in političnemu oblastvu. Toda zakoni niso dobri — pravi «Giornale d'Italia» — le vsled svoje notr. strogosti, temveč je njih dobrota odvisna od smisla za pravičnost tistih, ki jih imajo izvajati. Po novi odredbi pripade odgovornost za izvajanje prefektu, medtem ko stopi vloga sodišču popolnoma v ozadje in se izpremeni v vlogo navadne posvetovalne komisije. Ali je to dopustno in kakšno jamstvo imamo, da se bodo nove odredbe izvajale popolnoma nepristransko? V nadaljevanju odobrava rimski list preuredbo, ki se tiče glavnega uredništva, naglaša pa, da prefekti ne nudijo nikakega jamstva za nepristransko izvajanje novih določb, in to tem manj, ker jim te določbe dajejo pravico soditi tudi o tendenci pisanja, kar je najtežje, ker se da tendenca presojati in obračati, kakor se komu zljubi. Mislimo — zaključuje «Giornale d'Italia» — da bi se dosegel cilj, tudi če bi se izvajanje kazni, kadar bi bile potrebne, prepuščalo enemu samemu oblastvu, namreč sodišču... Zraven tega mislimo, da ne more izvršilni pravilnik uvajati novih pravnih sankcij, in to tem manj v tako kočljivi zadevi. Pravilnik kaže, kako je treba kak zakon izvajati, ne sme pa izpreminjati dotičnega zakona. Za izpremembo kateregakoli zakona je potreben nov zakon, ki ga sklene parlament, ali pa kr. odlok, ki ga izpremeni potem parlament v zakon. Ako se pripisuje navadni izvršilni naredbi veljava zakona, je to po našem mnenju — končuje svoja izvajanja «Giornale d'Italia» — protiustavno početje.

Odpor proti novemu tiskovnemu zakonu, ki mu je dala vlada najbrže za nekako hudomušno šalo obliko «pravilnika», je splošen in je objel vse nerežimsko časopisje. Je to upravičena in umestna kritika, kajti nova odredba pomeni v bistvu tudi veliko ponižanje za tisk kot takšen, ki je eden najvažnejših činiteljev v modernem življenju vsakega civiliziranega naroda. Dosedaj svobodna glasila javnega mnenja izgubijo kot takšna svoj pravi pomen, ker bodo po novi naredbi izročena popolnoma na milost in nemilost političnо-upravnemu oblastvu, katero jih bo lahko izpremenilo v svoje slepo orodje, ki bo moralo služiti ne več kaki določeni politični smeri ali kakemu določenemu prepričanju — temveč namenom in v mnogih slučajih tudi kapricam prefektov posameznih pokrajin. Skratka: novinarji ne bodo več svobodni glasniki javnega mnenja kakor do sedaj, temveč bodo vkovani v vezi pretiranih postavnih določb, ki jim ne bodo dale dihati. Vsled tega preti svobodnemu novinarstvu hud udarec in časnikarsko udruženje bi moralo storiti vse mogoče korake, da se iz nove odredbe proti tisku izločijo vsaj tiste določbe, ki se tičejo zasužnjenja tiska samovolji pokrajinskih uprav.

Odgovor vlade glede državnih vpokojencev. Poročali smo svoječasno, da je narodni poslanec dr. Stanger naslovil na vlado vprašanje, ali ne misli urediti odbitka pri prejemkih državnih vpokojencev bivše vladavine tako, da ne bodo ostali kar popolnoma brez sredstev, ali pa sploh odpraviti z ozirom na bedno stanje vpokojencev vsak odbitek. Na to vprašanje je dobil poslanec Stanger sledeči odgovor: «Da bodo manj občutljivi odbitki, ki se imajo izvesti pri vpokojencih bivše vladavine za uterjanje zneskov, ki so bili preveč plačani, ker se v mesecih aprilu, maju in juniju ni vpoštevala nova odmera pokojnin in draginjskih doklad, ter za uterjanje davka na premično imetje glasom kr. odlokov 18. februarja in 8. maja št. 440 in 936, so zakladne delegacije v Trentu, Trstu in Zadru že pooblaščene od finančnega ministrstva, da odtegnejo v 12 mesečnih obrokih tozadevne zneske v vseh onih primerih, v katerih izhaja, da bi bili prejemki v velikem delu posrkani od tu v poštev prihajajočih odbitkov.

Spojenje ministrstev. Uradni list «Gazzetta ufficiale» z dne 13. t. m. prinaša kr. odlok 5. julija 1923. št. 1439. ki določa, da

se posli in uradi ministrstev za poljedelstvo in obrt, za trgovino in delo združijo v eno samo ministrstvo, ki bo nosilo ime «ministrstvo za narodno gospodarstvo» (ministero dell'economia nazionale).

Zvišanje pristojbine na proizvajanje špiritov. Z odlokom, ki je stopil v veljavo dne 14. t. m. je bila pristojbina na proizvajanje špiritov povišana od L 1200.— na L 1500.— za anidrični hektoliter. Povišek od L 300.— se uterja tudi od čistih, aromatiziranih ali poslajenih špiritov, vštevši vse vrste likerjev, žganja (konjak, rum, mistrà itd.), ki so se dne 14. julija nahajali na davka prostem skladišču, čim njihova količina prekaša mero 100 hidriranih litrov. Posestniki takih skladišč morajo izvršiti tekom 3 dni prijavo na pristojna finančna oblastva (v Trstu: Finančni tehnični urad, drugod: Poveljstvo finančne straže), da se izognejo kazni, ki se giblje med dvojnim do deseterim zneskom tozadevne pristojbine.

Novi upravni svet Jadranske banke v Trstu. Na občnem zboru delničarjev Jadranske banke, ki se je vršil preteklo soboto v Trstu, je bil izvoljen novi upravni svet, ki ga sestavljajo sledeče osebe: Odvetnik Salvatore Cacopardo Crispo, kom. odv. Emanuele Fiano, Giovanni Host-Venturi, Ciro Kamenarović, dr. Voja Marinković (Belgrad), dr. Laza Marković, jugosl. minister pravde, dr. Marco Mordo, general Luigi Piccione, senator dr. Giorgio Pitacco, tržaški župan, in Giovanni Trombacco. V nadzorstvo so bili izvoljeni: Gino de Lasinio, conte kom. Vittorio Amati, prof. Arrigo Salmi; za namestnike: Baron Guido Alberi, Vladimir Tevkarević, Giorgio Trevesini. V upravnem svetu je torej sedem Italijanov in trije Slovani (Kamenanović, Marinković in Marković.) S tem je prešla Jadranska banka v Trstu pod italijansko upravo. O občnem zboru prinesemo te dni podrobno izvirno poročilo.

Italijanski narod in javna uprava. V sobotni številki smo — v uvodniku — omenili polemiko praške «Prager Presse» proti madžarskim listom, ki so podtaknili praškemu tisku hudo žalitev madžarskega naroda s tem, da mu je odrekal sposobnost za pogajanja s Čehoslovaško o manjšinskem vprašanju. Praški list je najodločnejše zavrnil to očitanje od strani madžarskega tiska. Rekel je, da mu je pojem naroda, narodne skupnosti presvet, da bi ga vlekel v debato. Ko je odrekel «Ogrski» sposobnost za pogajanja, je mislil le na ogrsko vlado, ne pa madžarski narod. — Posnemljemo ta neoporečni odgovor praškega lista in si ga usvajamo tudi za naše potrebe. Saj se tudi nam dogaja dan na dan slično, kakor se je dogodilo to pot praškemu listu od strani madžarskega tiska. Kadarkoli grajamo sedanji upravni sistem v Julijski Krajini, kadarkoli žigosamo neštete krivice, ki se godijo našemu ljudstvu dan na dan na vseh poljih javne uprave; kadarkoli naštevamo, kako se našemu ljudstvu kratijo jezikovne pravice, kako se zatira naše šolstvo; kako se ovira naše socialno življenje in odreka svoboda narodnega in političnega uveljavljanja; kadarkoli beležimo čine samovoljnosti kakega posameznega javnega organa: vsekdar nam kričijo, da ščuvamo proti državi in žalimo italijanski narod!! To očitanje ravno je, ki nas ogorča. V prvič zato, ker je brez podlage in v kričečem nasprotstvu z resnico. Drugič pa zato, ker nam povzroča neizmerno škodo in spreminja naš položaj v pravi pekel, ker nam proti takemu koncentričnemu ognju onemogoča vsako izdatno obrambo napram italijanski javnosti, dočim je našim upraviteljem dobrodošlo, da morejo nadaljevati s tem sistemom in ga označiti vrhu tega še kot nujno narodno in državno potrebo. Kakor «Prager Presse» Madžarom, tako kličemo tudi mi našim oblastnikom in vsej italijanski javnosti: je pojem naroda previšen in presvet, da bi mogli ali hoteli žaliti narod in nastopati proti njegovi državi radi krivic, ki jih zagreša — njegova vlada. To pravilo velja za nas sploh in za vse narode — izvzemši slučaje, da se kak narod izrecno in z vsemi svojimi manifestacijami istoveti z grehi svoje vlade — posebej pa še za italijanski narod. Zlasti še, ko vemo, da je ta narod v svojem bistvu blag in plemenit in da so mu izvestne predsodke glede našega ljudstva umetno prevzgojevali; posebno pa še, ko vemo, koliko je ta narod pretrpel v svoji zgodovini: v borbi proti sličnim krivicam, ki se godijo sedaj našemu ljudstvu. Ne, ne, mi ne poznamo sovraštva proti nobenemu narodu, najmanj proti italijanskemu. Saj bi bilo tako sovraštvo nam samim v pogubo, ko nam je usojeno skupno življenje z njim, ko so interesi našega ljudstva v tej pokrajini tesno navezani na usodo italijanskega naroda. Če bi mi kazali sovraštvo proti temu narodu in s tem izzivali njegov odpor proti nam, bi le rezali v svoje lastno meso. Mi ločujemo narod od javne uprave in smo ogorčeni ravno zato, ker se hoče vzbujati domnevo, kakor da se vsa nam nasprotna politika izvaja v imenu italijanskega naroda. To bodi povedano vnovič in vnovič!

Za izlet na Nanos bi se lahko organiziral, če se javi dovoljno število udeležencev, prevoz s kamjonom. Nek lastnik kamjona bi peljal okrog 40 oseb v soboto zvečer v Razdrto in v nedeljo zvečer iz Razdrtega v Trst. Ves ta prevoz bi stal skupno 400 lir, tako, da bi prišlo na posameznika približno 10 lir, t. j. manj nego ga stane železnica v Divačo in nazaj. Kdor se misli poslužiti kamjona, naj se takoj priglasi pri društvenem blagajniku g. A. Pavlica, Via Macchiavelli 15, pis. dra. Pretnerja, položivši obenem 10 lir. Prijave se zaključijo v četrtek.

Prireditev otroškega vrtca v Rocolu. V prostorih otroškega vrtca v Rocolu so tamošnji gojenci priredili nad vse pričakovanje uspelo zaključno veselico. Vspored je bil raznovrsten, a mali igralci so nastopali s tako neprisiljeno lahkoto, da so zavedli občinstvo v pravcato navdušenje. Naj navedem le par točk, ki so najbolj ugajale, n. pr. »Marijka z Rocola«, »Naočnike poglejte mi«,»Jezica malih« in »Snegulčica z nastopom malih palčkov». S ponosom gledajo Rocolčani na svoj naraščaj, zato so bili zelo hvaležni gdčni. vrtnarici, ki s tako ljubeznijo in potrpežljivostjo vzgaja njihove malčke; kot viden znak hvaležnosti so ji poklonili šopke cvetlic.

Dvorana je bila nabito polna, zato je bila izražena želja, da se take prireditve v prihodnje napravijo v prostornejših krajih.

Na tem mestu se zahvaljujemo gosp. Dominiku Turk iz Rocola za brezplačno postavo odra in naprave mizice, g J. Perhavcu za podarjen malinovec, gg. Počkaju in Alesu za biškote in bombončke.

Kakor opažamo, so vse otroške prireditve gojencev naših vrtcev sijajno uspele, kar jasno dokazuje, koliko dobrega in koristnega pridobijo naši malčki v teh ustanovah. Zato zopet apeliramo na občinstvo: Podpirajte «Šolsko društvo», da bo kos svoji nalogi!

Iz tržaškega življenja

Strašna nesreča v Žavljah. - Vlak trčil ob mlekarski voz; ena ženska ubita, druga težko ranjena. - Smrtna nesreča v stari prosti luki. Včerajšnji pondeljek je bil za naše mesto nesrečen dan. Že predpoldne sta se tekom dveh ur pripetili na različnih delih našega mesta dve grozni nesreči, ki sta zahtevali dve človeški življenji.

Prva se je pripetila okoli 10. ure predpoldne v Žavljah, blizu carinske postaje finančnih stražnikov.

Ob tem času sta se na enovpreženem mlekarskem vozu peljali proti domu kmetici Ana Križmančič, stara 42 let, doma iz Črnega Kala v Istri in Uršula Cah, stara 36 let, tudi od tam doma. Za vajeti je držala Ana Križmančič. Voz, ki se je počasi pomikal po prašni žaveljski cesti, je privozil že mimo tamošnje carinske postaje. Blizu omenjene postaje gre preko ceste železniški tir poreške železnice. Ta prehod ni zavarovan kakor drugi, na način, da je, v času, ko ima preko njega voziti vlak, cesta zaprta za druga vozila. Ta okoliščina je včeraj zakrivila grozno nesrečo. Ko je voz vozil preko tega prehoda, se je nenadoma začulo hropenje in žvižganje vlaka, ki se je bližal z naglico. Križmančičeva ni čula žvižganja ali pa konj ni utegnil močnejše potegniti, da bi voz prišel preko tira. Nesreča se je v tem hipu odigrala z bliskovito naglico, preden bi jo bilo mogoče na kak način preprečiti. Lokomotiva prihajajočega vlaka je z vso silo trčila v zadnji del voza. Sledil je velik polom. Voz je odletel več metrov daleč in kmetici sta obležali pod njim. Nekateri finančni stražniki, ki so s tesnim srcem videli strašni dogodek, so takoj prihiteli na lice mesta ter izvlekli ubogi ženski izpod polomljenega voza. Obe sta pretresljivo ječali; krvaveli sta iz mnogih ran na raznih delih telesa, posebno Križmančičeva je bila videti zelo težko poškodovana.

Medtem ko so nekateri skušali podati ponesrečenima ženskama kako pomoč, je nekdo iz carinske postaje obvestil o nesreči rešilno postajo. Kmalu potem je prihitel na lice mesta zdravnik, ki je takoj uvidel, da so poškodbe, ki ste jih zadobili ženski, zelo težke. Križmančičeva je imela obe nogi zmečkani, razne hude poškodbe po trebuhu in na glavi; Tudi Uršula Cah je imela več hudih poškodb, posebno po glavi; vrhu tega je imela prsni koš močno poškodovan.

Ponesrečenki sta bili nemudoma prepeljani v mestno bolnišnico. Tam so zdravniki uvideli, da morajo Križmančičevi odrezati obe nogi. A predno so to utegnili izvršiti to operacijo, je nesrečna ženska podlegla težkim poškodbam.

Cahovo so sprejeli v kirurgični oddelek. Njeno stanje je tudi precej nevarno, vendar upajo zdravniki, da ji rešijo življenje.

— Komaj dve pičli uri po tem dogodku, se je v stari prosti luki pripetila druga smrtna nesreča.

Pred hangarjem št. 3 so včeraj predpoldne nakladali na neki parnik težke bale tkanin. Pri tem delu je bil zaposlen 34-letni delavec Ivani Gaspersič, stanujoč v ulici Rigutti št. 2. Ta je vozil iz skladišča na pomol z dvokolesnim vozičkom bale, katere so potem potom parnih dvigal dvigali na parnik. Pri tem poslu je nenadoma ena bala padla s kakih 5 metrov višine zopet na voziček in sicer na njegov sprednji del, tako da je zadnji del skočil siloma kvišku ter zadel Gaspersiča z vso silo pod vrat. Vsled silnega udarca se je mož zvrnil vznak na tla, kjer je obležal nezavesten. Iz ust se mu je vlil curek krvi.

Na lice mesta je bil telefoničnim potom poklican zdravnik rešilne postaje. Prišedši na lice mesta je ta uvidel, da je poškodba, ki jo je zadobil Gaspersič smrtnonevarna in da zanj ni več rešitve. Kljub temu so ranjenca položili v avtomobil ter ga prepeljali v mestno bolnišnico, a že med potoma je revež umrl, ne da bi se zavedel.

Truplo so prenesli v mrvašnico mestne bolnišnice.

Težka nesreča z avtomobilom v Brtonigli. Včeraj predpoldne so prepeljali v tukajšnjo mestno bolnišnico kmeta Ivana Tomažič, starega 35 let, doma iz Brtonigle v Istri. Mož, ki je imel obe nogi zlomljeni, je povedal, da je preteklo nedeljo zvečer vozil voz v Brtonigli z vozom, pri katerem je bila vprežena krava. Ko je zapazil, da prihaja iz nasprotne strani tovorni avtomobil. Da bi se izognil trčenju, je prijel kravo za roge ter jo hotel potisniti na stran ceste. Toda v tem času je pridrdral mimo avtomobil, ga podrl na tla in kolesa težkega avtomobila so mu šla preko nog.

Ponesrečenca so sprejeli v kirurgični oddelek. — Okreval bo v 6 tednih.

Krvav dogodek v novi prosti luki. — Tragična posledica grožnje z orožjem. — Mladeničč ubit. Okrog parnikov ,ki so zasidrani ob pomolih v naši luki, se sučejo pogostoma razni brezposelni možje večinoma mornarji, ki prežijo na jedila, ki ostajajo rednemu moštvu na parniku. Posebno ob urah po kosilu ali po večerji se ti reveži plazijo na parnike, proseč jedače. Tudi predsinočnjim je nekoliko teh revežev prišlo na parnik »Mediterraneo«, ki je zasidran v prosti luki Duca D'aosta. Kakor znano je nepoklicanim osebam prepovedano zhajati na krov, zato je na vsakem parniku čuvaj, ki pazi, da se na parnik ne priklatijo sumljive osebe. Na parniku »Mediterraneo« je bil zato nameščen čuvaj nadzorovalne družbe »Tiz« 28letni Josip Bastianello, rodom iz Vidma. Ta je mladeniče zapodil dol s parnika. Vsi so ubogali, le 18letni Renato Furlani, brezposelni pomorski kurjač, brez stalnega bivališča, ni hotel ubogati. Ker se Furlani ni dal z lepa prepričati, naj zapusti parnik, ga je čuvaj pograbil ter ga siloma spravil na pomol. Tedaj se je Furlani, za katerim so stali grozeč drugi pregnani tovariši, zagnal proti čuvaju. Da bi strahoval razjarjeno tolpo je ta izvlekel samokres in ga nameril proti napadalcu. V istem hipu je počil strel in Furlani se je zgrudil na tla; krogla mu je predrla glavo.

O dogodku je bila obveščena rešilna postaja, a ko je dospel na lice mesta zdravnik je bil nesrečni mladenič že mrtev.

Bastianello je bil aretiran po orožnikih, ki so ga odpeljali na orožniško postajo v Lloydovem arzenalu. Tam je čuvaj pri zaslišanju izjavil, da sam neve, kako je moglo priti do nesreče; rekel je, da je hotel mladeniče samo ostrašiti; slučajno je bila varnostna naprava pri samokresu odprta in tako je počil strel, ki je povzročil tragično nesrečo.

Po zaslišanju je bil Bastianello odveden v zapore v ulici Coroneo, kjer je na razpolago preiskovalnemu sodniku.

Nesreča pri delu. Težak Štefan Fradel, star 54 let, stanujoč v ulici Scala Santa št. 389, je včeraj popoldne spičil kos lesa v hangarju št. 9 v stari prosti luki. Pri tem poslu mu je zdrsnil nož ter ga nevarno ranil na levi roki. Z avtomobilom rešilne postaje so ponesrečenca prepeljali v mestno bolnišnico.

Nesreča vsled neprevidnega ravnanja z orožjem. Včeraj popoldne se je pri pregledovanju samokresa po nesreči težko ranil 23-letni častnik fašistovsk e nacionalne milice Gianini Retta; krogla ga je zadela v levo stran prs. Nesreča se je pripetila v ulici XXX Ottobre št. 7, kjer se nahaja poveljstvo fašistovske legije. Ponesrečenca so prepeljali v mestno bolnišnico. Njegovo stanje je zelo nevarno.

Radi nesrečne ljubezni je hotel umreti. Čeprav že poročen, oče dveh otrok in tudi ne več mlad, se je 48-letni uslužbenec mestne bolnišnice Anton Schrai, stanujoč v ulici Udine št. 25, zaljubil v neko mlado bolnišniško strežnico, katera pa ni hotela nič vedeti o njegovi ljubezni. Potrt vsled tega, je Schrai sklenil končati z življenjem. S tem namenom je pred sinočnjim izpil v svojem stanovanju precejšnjo količino karbolne kisline. Zdravnik rešilne postaje je možu izpral želodec, nato so ga prepeljali v nevarnem stanju v mestno bolnišnico.

Žalostno končan izlet. Ko se je pred sinočnjim mešetar Lovro Koroschitz, stanujoč v Barkovljah št. 20, vračal domov od izleta, je v bližini Štanjela padel po nesreči z voza ter si polomil več reber; vrhu tega se je pobil tudi po trebuhu in po vratu. Ponesrečenca so prepeljali v tukajšnjo bolnišnico, kjer so ga sprejeli v nevarnem stanju.

Sport

Sportna prireditev S. D. A. V nedeljo, 15. t. m. se je vršila ta lahkoatletična sportna prireditev SDA združena z 1-kilometersko kolesarsko dirko, ki pa ni nikakor zadovoljila vodstvo te naše tržaške sportne ustanove. Res je, da društvo s svojim sportnim delovanjem ni še zajelo širše plasti mladine v svoj delokrog, ali vseeno je s tem svojim snovanjem računalo na večje razumevanje tržaške mladine do stvari. Ta pa je pokazala v nedeljo vse svoje navdušeno — nezanimanje za stvar s tem, da je sploh zraven ni bilo. Pač pa smo opazili pri prireditvi malo skupino šentjakobske mladine, ki je šla vodstvu prireditve tudi dejansko na roko, za kar ji je vodstvo tudi iz srca hvaležno.

Ali to ne izpremeni nič na stvari: širša tržaška mladina ni bila zraven!

Marsikatera grenka beseda sili človeku na jezik, a kaj hočemo? Tam, kjer je kvartanje, ples, pijančevanje zavzelo mesto vsake zdrave drugačne delavnosti, ni mogoče veliko odpomočil Kar spada med gnjilobo, je težko odstraniti in očistiti! Treba bo pač začeti tudi na našem polju z nova: Z naraščajem! Z «mulerijo»! kot jo tako radi nazivljajo razni «rekordsmani» v kvartanju, plesu in pijančevanju.

V toliko večjo zaslugo pa si štejejo lahko naši vrli mladeniči, ki so se pogumno odločili za sportni nastop v nedeljo. In kar daje še posebno čast deželi in okolici: Velika večina tekmecev ter dirkačev je bila z dežele in okoliških vasi! Kakor vidimo, naletava sport med podeželani na večje umevanje nego med meščansko mladino.

Rezultati prireditve so bili sledeči:

I. Brzohojna tekma na 5 kilom. se radi pičle udeležbe ni vršila.

II. Tekme na 100 metrov se je udeležilo 5 tekmecev. Rezultat je sledeči:

1. Ant. Čač iz Lonjerja.
2. Paulovič iz Trsta.

Posebno bi omenili tu eleganten in res krasen stil g. Pauloviča, ki obeta postati po trajni vaji dober tekač.

III. Kolesarske dirke na 1000 metrov se je udeležilo 6 konkurentov:

1. Komar iz Razdrtega, Lukša iz Proseka; oba prevozila progo v istem času.
2. Furlan (Gabrovica).
3. Peroušek (Trst).

Zaradi poškodbe kolesa, ostala dva nista dirkala.

Omeniti moramo, da se dirka na 1 kilometer ni mogla tehnično dobro razviti, ker je bila cesta preveč ovinkasta in prašna, kar je povzročilo pri starterjih marsikako zmedo.

Odboru pa izrekamo vse priznanje za vztrajnost, ki jo kaže pri svojem sportnem snovanju, kljub temu, da uživa le bore malo podpore s strani širšega občinstva in posebno mladine. **F-ač.**

S. D. A. Danes ob 19.30 redna odborova seja. — Predsednik.

Književnost in umetnost

Studije za psihologiju pesimizma. 1. Shakespeare — Hamlet. — II. Kranjčević. Kranjčevićev genij danas je aktualniji u našoj sredini nego ikad prije. Pisac ovoga djela oživljuje u cjelovitoj slici ličnost Kranjčeviću, pjesniku, filozofsku i čovječiju, donoseći naročito «posljednjeg Kranjčevića», apsolutnog pesimistu, uz nove podatke iz svojih ličnih sjećanja i opažanja na Kranjčeviću. Vrstu i opseg Kranjčevićeva genija osvjetljuje time, da najprije daje psihologiju Shakespeareovog «vječitog Hamleta,» velikog genija-patnika nad niskoćom čovječijom, čije tragove i sam Hamlet u sebi osjeća. Isti taj hamletski tip genija — zgroženja nad čovjekom i kosmosom — nalazi autor na čovjeku i pjesniku Kranjčeviću. Tom psihološkom diagnozom određena je i vrsta i veličina Kranjčevićeve poezije. Na kraju iznosi pisac svoju ideju Poredbene psihologije velikog pesimizma i daje prvi nacrt za takovo djelo. Iznosi primjere i tipove tog «velikog pesimizma» genija (osnivača religija, pjesnika i filozofa). — Djelo je pisano u literarnoj, opće-razumljivoj formi.

Iz sadržaja: — I. Put do shvatanja Hamleta; «Ludilo» Hamletovo; Hamlet i Ofelija; Historija duše Hamletove, rast njegove ličnosti do «hamletizma» ; Hamletovo gađenje i ironija na čovjeka; Put do «velikog gradjanja», apsolutni pesimizam; Hamlet i ženstvo; «Kozmički cinizam» i tragički pad Hamleta; Duševni tip Hamletov, vrsta njegova genija; Hamlet neurastenik, psihopat?; Plihološko određenje vječnog i tipičnog «hamletizma» na primjeru Hamleta; Tip lažnog Hamleta «živi Hamlet». — II. Kranjčević, naš živi Hamlet; Prvi utisak čitave Kranjčevićeve ličnosti: sav čovjek jedan organ duševnog bola; Sudar «velikog htijenja» i «velikog minusa» života; Tragičnost svakog nosioca svečovječijeg bola, svijest i osjećaj svoje «ludosti»; Cjelina Hamletove i cjelina Kranjčevićeve ličnosti; Prvi otporni Kranjčević; Slom otpora i pad u bezizlazni pesimizam; Hamletski smijeh «gorkoga srca»; Ironija i mržnja na glumu i «glupu laž» života; Zadnje zgroženje nad čovjekom, mizantropija posljednjeg Kranjčevića; Kozmički pesimizam, «posljednja šutnja» i pad u Prazninu; Pogled na život i ličnost Kranjčevićevu, sinteza čitavog tipa. — III. Ideja «Komparativne psihologije velikog pesimizma»; Psihologija bola kao prapodatka života, sveljudski osnov pesimizma; Nacrt i opseg Psihologije velikog pesimizma; Filozofski smisao te Psihologije. — IV. Dodatak: Informativne i bibliografske bilješke. Cijena je knjizi Din 35, bez poštarine. Sve narudžbe obavlja Moderna knjižnica, Zagreb, Marovska ulica 30. Dobiva se u svim knjižarama. Knjižare imadu 25 proc. popusta. Šalje se samo pouzećem ili uz napred poslan novac za knjigu i za poštarinu.

DAROVI

Župan Ivan iz Hrenovic daruje L 18 «Dijaški Matici». Denar hrani upravništvo.

LISTNICA UREDNIŠTVA

I. M. starejši, Podbrdo. Nov rok za revizijo homologacij in sklepov tičočih se vojnih odškodnin je bil objavljen v uradnem listu «Gazzetta ufficiale» z dne 18. maja 1923., št. 116, ki je prinesel kr. odlok-zakon z dne 19. aprila 1923., št. 961, kateri odreja: Čl. 1.: Rok določen v 3. odstavku člena 4 zakona z dne 10. decembra 1922, št. 722, po katerem se lahko zahteva od višje komisije v Benetkah revizija homologiranih konkordatov in končnih sklepov za vojno odškodnino, je določen na stopetdeset dni, kateri štejejo od datuma homologacije konkordata ali sklepa, ali od datuma objave zakona za tiste homologacije in sklepe, ki so starejšega datuma.

Čl. 2. odreja, da stopi ta odlok v veljavo z dnem, ko bo objavljen v uradnem listu, in da bo predložen parlamentu, da ga spremeni v zakon — torej je stopil v veljavo z dnem 18. V. 1923.

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.— Kdor išče službo, plača polovično ceno.

V PRIPROSTI vili na deželi, 20 minut od železniške postaje, s senčnatim vrtom, vodo v hiši, se odda stanovanje, obstoječe iz 2 sob in kuhinje in pritiklin, predvsem mali družini brez otrok. Primerno za vpokojence. Naslov pove upravništvo. 989

DVE ženski se iščeta za delo pri ognju. Vrdela, Brandežija št. 781. 998

POSTELJE od L 60 naprej, chiffoniers 220 nočne omarice 50, vzmeti, žimnice; popolna soba L 800. Fonderia 3. 991

SREBRO, zlato in briljante plača več kot drugi Pertot, via S. Francesco 15, II. 45

RAZPRODAJA VINA. Več hl izbornega vipavskega vina je na prodaj. Cene po izberi in dogovoru. Kobal, Vrhpolje pri Vipavi. 979

V PROMETNEM kraju Savinjske doline (Slovenija) je na prodaj posestvo z dvema poslopjema. V enem izmed teh se nahaja dobroidoča trgovina z mešanim blagom in pekarno. Proda se eventuelno tudi samo poslopje s trgovino. Ponudbe pod «Ugodna kupčija» na upravništvo. 986

PREČNICE železniške kupujem nujno na železniških postajah Julijske Benečije. Ponudbe nasloviti: Iorio, Trst, Lazzaretto vecchio 35. 985

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Moncenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 29

PLISSE'. Delo hitro in natančno, velike in majhne oblike, podviti, na pahljačo in na harmoniko. Oliva de Battisti, Via S. Sebastiano št. 4-III Trst. **Vhod pri prodajalni listov.** 51

Pohištvo

po cenah brez konkurence.

Oglejte si velikansko izbero

v Via Udine 25.

Pošiljatve na deželo z jamstvom točnega dohoda. 46

Stara znana zlatarna

MIH. ZITRIN

Corso Vitt. Em. III. 47

kupuje in zamenjuje zlato, srebro in drage kamne po najugodnejših cenah. - Lastna delavnica za izdelovanje in popravila vseh v to stroko spadajočih del. (53)

Na prodaj sta dva 407

tovorna avtomobila

v najboljšem stanju: Saurer, 4 tone in Diato, 2½ toni.

Pojasnila daje Valentin Lapajne, Idrija.

!! Znatno znižanje cen !!

Radi razpusta trgovine luksurijoznega, navadnega

POHIŠTVA 30/6

Gorica — Via Morelli št. 49.

Prodam franco Postojna

1) Orehov rezan les, 30, 33, 66, 80 in 100 m/m širina, media 25 cm, dolgost 1.5 — 3 m.

2) Črešnjev rezan les 30, 50 in 80 m/m, širina in dolgost kakor pri orehovem lesu.

3) Orehove odpadke za strugare (rezane in okrogle).

Cenjene ponudbe na tvrdko P. Higersperger, lesna trgovina, Celje. 16/9

Inserirajte v „Edinosti“

PODLISTEK

WILKIE COLLINS:

Gospa v belem

13i

Križanje interesov — velikih, neizogibnih interesov, ki mi je tu o njih razpravljati, se pričenja z nesrečno Marijanino boleznijo.

Položaj je bil v tem času silovito resen. Persival je potreboval velike denarne vsote, ki jih je moral v gotovem času plačati (o malenkostih, ki sem jih jaz nič manj nujno potreboval, ne bom nič vedel); edini vir pa je bilo premoženje njegove soproge, od katerega pa ni imel dobiti niti vinarja do njene smrti. Bilo pa je še nekaj hujšega. Moj pokojni prijatelj je imel še zasebne skrbi, o katerih sta mi moje nežnočutje in nesebična naklonjenost branila poizvedovati. Vedel sem samo to, da se v okolici skriva neka ženska po imenu Ana Catherick, ki je v zvezi z gospo Glyde. Posledica tega bi utegnilo biti odkritje skrivnosti, kar bi nedvomno pokopalo Persivala. On sam mi je rekel, da je izgubljen, če ne prisili svoje žene k molku in če ne najde Ane Catherick. In če bi propadel, kaj bi potem nastalo iz najinih denarnih zadev?

Vsa sila mojega razuma se je sedaj osredotočila na tem, da najdem Ano Catherick. Poznal sem jo le po opisu, po katerem je bila baje zelo podobna gospe Glyde. Ta nenavadna okolnost, na katero sem bil opozorjen le zato, da bi prepoznal iskreno osebo, in potem še dejstvo, da je Ana Catherick zbežala iz umobolnice, je porodila v mojem duhu tisto veliko misel, ki je privedla do tako sijajnega uspeha. Ta misel je bila zamenjati istovetnost obeh žensk. Gospa Glyde in Ana Catherick sta imeli zamenjati med seboj ime, bivališče, poklic. Čudovita posledica te zamene pa je bil: dobiček tridesettisoč funtov in večna ohranitev Persivalove tajnosti.

Moj instinkt (ki se le redkokdaj moti) mi je velel po kratkem razmotrivanju okoliščin, da se bo naša nevidna Ana prej ali slej povrnila k čolnarnici ob jezeru Blackwaterja. Tu sem se postavil na stražo, gospe Michelson, hišni oskrbnici, pa sem omenil, da če me kdo nujno potrebuje, naj pride pome na ta samotni kraj, kjer bom študiral. Moje pravilo je, da ne uganjam nikoli nepotrebnih prikrivanj in da ne vzbujam nezaupnost ljudi, za katere hranim nekoliko dobro preračunane odkritosrčnosti. Gospa Michelson je verjela v mene od začetka do konca.

Moja potrpežljivost, s katero sem stražil ob jezeru, je bila poplačana. Ane Catherick ni bilo sicer k jezeru, pač pa je prišla gospa, ki jo je imela v oskrbi. Po njej sem prišel k predmetu njenega materinskega nagnjenja.

Ko sem prvič zagledal Ano Catherick, je spala. Podobnost med to nesrečnico in gospo Glyde me je prešinila. Podrobnosti čudovitega načrta, o katerem sem imel do sedaj le obrisne poteze, so se mi porodile v glavi še-le sedaj pri pogledu na ta speči obraz. Istočasno se mi je otajalo srce, ki je bilo vedno dostopno nežnim občutkom, da so se mi vlile solze, ko sem videl to trpljenje. Takoj sem začel razmišljati, kako bi olajšal to trpljenje. Z drugimi besedami, priskrbel sem si poživljajoče sredstvo, ki bi spravilo Ano Catherick k moči, da bi mogla nastopiti potovanje v London.

ZAHVALA

Globoko ginjeni po izrednih dokazih prijateljstva in sočutja ob priliki nenadomestne izgube našega nad vse ljubljenega očeta

JOŽEFA ZLOBEC

ki je zaspal v Gospodu v 85. letu svoje starosti dne 9. t. m. v Ponikvah na Krasu, nas veže dolžnost zahvaliti se v prvi vrsti preč. duhovščini, ki je tako radovoljno in v tako lepem številu prihitela, da izkaže zadnjo čast blagemu pokojniku in sicer: domačemu g. župniku Iv. Pipanu, g. dr. Požarju, voditelju sprevoda, g. svetniku Henr. Šoncu, g. Iv. Kosu, g. Al. Pavlinu, prav posebno pa g. Adolfu Simoniču za njegov v srce segajoči govor ob odprtem grobu predobrega očeta, vsem sorodnikom in vaščanom.

Javno tako srčna zahvala g. P. Ignaciju frančiškanu, ki je opravil sv. mašo zadušnico v Pomjanu ter ondotn m pevcem, sledujič msgr. Škrbcu in svetniku Čemažarju za asistenco na dan osmine. — Blagega pokojnika priporočamo v molitev.

(412) **Žalujoča družina.**